

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษา “แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการและปัญหาอุปสรรคของวิทยุชุมชน จังหวัดหนองบัวลำภู” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การบริหารจัดการวิทยุชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู 2) ปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการวิทยุชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู 3) ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ฟังรายการวิทยุชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู และ 4) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการวิทยุชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วยผู้บริหารวิทยุชุมชน จำนวน 4 คน และผู้ปฏิบัติงานวิทยุชุมชน จำนวน 26 คน รวมเป็น 30 คน จากวิทยุชุมชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 4 สถานี คือ 1) สถานีวิทยุชุมชน แชนเนลเรดิโอ (บ้านดอนน้อย) 2) สถานีวิทยุชุมชนเพื่อการศึกษาโรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร 3) สถานีวิทยุชุมชนรั้วเสมาครุฑมเรดิโอ (บ้านซ่งไป้) และ 4) สถานีวิทยุชุมชนเพื่อการศึกษา R – Radio วิทยาลัยเทคนิคหนองบัวลำภู เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ เมื่อได้ข้อมูลแล้วจึงนำมาประมวลวิเคราะห์ผล และอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การศึกษา ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการและปัญหาอุปสรรคของวิทยุชุมชนจังหวัดหนองบัวลำภู ด้วยการศึกษาเชิงคุณภาพ สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ได้ดังนี้

1.1 สรุปการดำเนินงานของสถานีวิทยุชุมชน แชนเนลเรดิโอ (บ้านดอนน้อย)

1.1.1 การบริหารจัดการวิทยุชุมชน

1) บุคลากร มีการแบ่ง 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายประสานงาน ฝ่ายข้อมูลข่าวสาร ช่างเทคนิค และฝ่ายผลิตรายการ โดยมีการส่งบุคลากรไปฝึกอบรมด้านรายการ การประเมินผลรายการของสถานีมีแต่การประเมินอย่างไม่เป็นทางการ

2) การจัดการด้านรายการ การจัดรายการมี 4 ประเภท คือ รายการข่าวและข่าวสาร ร้อยละ 23 รายการความรู้ ร้อยละ 15 รายการบันเทิง ร้อยละ 39 และรายการเพื่อบริการ

สาธารณะ ร้อยละ 23 รูปแบบรายการมี 4 รูปแบบ คือ รายการพูดคุยกับผู้ฟัง ร้อยละ 15 รายการพูดคุยสลับเพลง ร้อยละ 62 รายการข่าว ร้อยละ 15 และรายการถ่ายทอดข่าว ร้อยละ 8 กระบวนการผลิตรายการมีลักษณะเป็นการผลิตรายการแบบไม่ซับซ้อน ไม่มีบทวิทยุ ไม่มีเทคนิคการผลิตมาก สอดคล้องกับรูปแบบรายการ

3) **วัสดุอุปกรณ์ที่สำคัญ** ได้แก่ เครื่องส่ง เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องผสมเสียง ไมโครโฟน แผ่น CD

4) **งบประมาณ** จากเจ้าของสถานีและรายได้จากผู้สนับสนุนรายการ

1.1.2 ปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการวิทยุชุมชน

1) **บุคลากร** ขาดความรู้ด้านการจัดรายการ การผลิตรายการ ด้านเทคนิคการส่งกระจายเสียง ขาดความกระตือรือร้น

2) **การบริหารจัดการด้านรายการ** รูปแบบรายการไม่หลากหลาย ขาดข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อผู้ฟัง

3) **วัสดุอุปกรณ์คุณภาพต่ำ** ขาดความรู้ด้านเทคนิคการส่งกระจายเสียง ขาดการบำรุงรักษา

4) **งบประมาณจำกัด** จึงทำให้ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ขาดวัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพ ผลิตรายการได้ไม่หลากหลาย

1.1.3 ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ฟังรายการวิทยุชุมชน

1) **ระดับผู้ฟัง** มีส่วนร่วมในแง่ให้ข้อเสนอแนะ ดิชมรายการ

2) **ระดับผู้ผลิตรายการ** ผู้นำชุมชนและชาวบ้านมีส่วนร่วมในการผลิตรายการ เป็นแหล่งข้อมูล

3) **ระดับนโยบาย** ผู้นำชุมชนเป็นอนุกรรมการของสถานีมีส่วนร่วมในการหาแนวทางในการดำเนินรายการเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ฟัง

1.1.4 แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการวิทยุชุมชน

1) **บุคลากร** ส่งเสริมเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มเติมด้านการจัดรายการ การผลิตรายการ และด้านเทคนิคการส่งกระจายเสียง

2) **การบริหารจัดการด้านรายการ** ควรเพิ่มเนื้อหาให้หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

3) **วัสดุอุปกรณ์** ควรมีวัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพ มีช่างเทคนิคประจำสถานี

4) **งบประมาณ** ควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ และควรเพิ่มค่าตอบแทนบุคลากร

1.2 สรุปการดำเนินงานของสถานีวิทยุชุมชนเพื่อการศึกษาโรงเรียนหนองบัว

พิทยาคาร

1.2.1 การบริหารจัดการ

1) บุคลากร มีการแบ่ง 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายธุรการ ฝ่ายข่าว ฝ่ายเทคนิค และฝ่ายจัดรายการ โดยมีจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการพูด การเขียน การใช้ภาษาไทยการสื่อสารทางวิทยุกระจายเสียงให้กับผู้ดำเนินรายการ การประเมินผลรายการของสถานีนีมีแต่การประเมินอย่างไม่เป็นทางการ

2) การจัดการด้านรายการ การจัดรายการมี 4 ประเภท คือ รายการข่าวและข่าวสาร ร้อยละ 15 รายการความรู้ ร้อยละ 47 รายการบันเทิง ร้อยละ 23 และรายการเพื่อบริการสาธารณะ ร้อยละ 15 รูปแบบรายการมี 4 รูปแบบ คือ รายการพูดคุยกับผู้ฟัง ร้อยละ 36 รายการพูดคุยสลับเพลง ร้อยละ 46 รายการข่าวและรายการถ่ายทอดข่าว มีสัดส่วนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 8 กระบวนการผลิตรายการมีลักษณะเป็นการผลิตรายการแบบไม่ซับซ้อน มีการเตรียมบทวิทยุ ไม่มีเทคนิคการผลิตมากสอดคล้องกับรูปแบบรายการ

3) วัสดุอุปกรณ์ที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องส่ง เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องผสมเสียง ไมโครโฟน แผ่น CD

4) งบประมาณ จากโรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร

1.2.2 ปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการวิทยุชุมชน

1) บุคลากร ไม่มีบุคลากรด้านการผลิตรายการอย่างต่อเนื่อง ไม่มีค่าตอบแทน

2) การบริหารจัดการด้านรายการ รูปแบบรายการไม่หลากหลาย การดำเนินรายการไม่ต่อเนื่อง

3) วัสดุอุปกรณ์คุณภาพต่ำ ขาดความรู้ด้านเทคนิคการส่งกระจายเสียง

4) งบประมาณ ที่ได้รับจัดสรรจากโรงเรียนมีจำกัดล่าช้าและไม่ต่อเนื่อง

1.2.3 ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ฟังรายการวิทยุชุมชน

1) ระดับผู้ฟัง มีส่วนร่วมในแง่ให้ข้อเสนอแนะ ดิชมรายการ

2) ระดับผู้ผลิตรายการ บุคลากรด้านการศึกษาจากโรงเรียนต่าง ๆ และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐ มีส่วนร่วมในการผลิตรายการ และเป็นแหล่งข้อมูล

3) ระดับนโยบาย หัวหน้าส่วนราชการและตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน มีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือหรือหาแนวทางในการดำเนินรายการเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ฟังให้มากที่สุด

1.2.4 แนวทางการพัฒนา

- 1) บุคลากร จัดอบรมเพิ่มเติมด้านการจัดรายการ การผลิตรายการ
- 2) การบริหารจัดการด้านรายการ มีเนื้อหาหลากหลายให้สาระความรู้แก่ผู้ฟังรายการ สำนวญความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนเพื่อนำมาปรับปรุงปรับใช้ในการผลิตรายการให้มีประสิทธิภาพ
- 3) วัสดุอุปกรณ์ ควรมีวัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน
- 4) งบประมาณ ควรมีงบประมาณที่เพียงพอต่อการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

1.3 สรุปการดำเนินงานของสถานีวิทยุชุมชน ไร่เสมา นครคม เรดิโอ (บ้านช่องโป)

1.3.1 การบริหารจัดการวิทยุชุมชน

- 1) บุคลากร มีการแบ่ง 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายข้อมูลข่าวสาร ฝ่ายช่างเทคนิค และฝ่ายจัดรายการ โดยมีการส่งบุคลากรไปฝึกอบรมด้านการจัดรายการ การผลิตรายการ การสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ การประเมินผลรายการของสถานีมีแต่การประเมินอย่างไม่เป็นทางการ
- 2) การจัดการด้านรายการ การจัดรายการมี 4 ประเภท คือ รายการข่าวและข่าวสาร ร้อยละ 18 รายการความรู้ ร้อยละ 27 รายการบันเทิง ร้อยละ 37 และรายการเพื่อบริการสาธารณะ ร้อยละ 18 รูปแบบรายการมี 4 รูปแบบ คือ รายการพูดคุยกับผู้ฟัง ร้อยละ 27 รายการพูดคุยสลับเพลง ร้อยละ 55 รายการข่าวและรายการถ่ายทอดข่าวมีสัดส่วนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 9 กระบวนการผลิตรายการมีลักษณะเป็นการผลิตรายการแบบไม่ซับซ้อน ไม่มีบทวิทยุ ไม่มีเทคนิคการผลิตมาก สอดคล้องกับรูปแบบรายการ
- 3) วัสดุอุปกรณ์ที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องส่ง เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องผสมเสียง ไมโครโฟน แผ่น CD
- 4) งบประมาณ จากเจ้าของสถานีและรายได้จากผู้สนับสนุนรายการ

1.3.2 ปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการวิทยุชุมชน

- 1) บุคลากร ขาดความรู้ด้านการใช้ภาษาในการสื่อสาร การจัดรายการ การผลิตรายการ
- 2) การบริหารจัดการด้านรายการ รูปแบบรายการไม่หลากหลาย เน้นการจัดรายการ การผลิตรายการรูปแบบง่ายๆ ไม่มีการวางแผนหรือเตรียมข้อมูลในการนำเสนอ
- 3) วัสดุอุปกรณ์ คุณภาพไม่ได้มาตรฐาน ขาดความรู้ด้านเทคนิคการส่งกระจายเสียง ขาดการบำรุงรักษา

4) งบประมาณจำกัด จึงทำให้ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ขาดวัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพ ผลิตรายการได้ไม่หลากหลาย

1.3.3 ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ฟังรายการวิทยุชุมชน

- 1) ระดับผู้ฟัง มีส่วนร่วมในแง่ให้ข้อเสนอแนะ ดิชมรายการ
- 2) ระดับผู้ผลิตรายการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำชุมชนและชาวบ้านมีส่วนร่วมในการผลิตรายการ เป็นแหล่งข้อมูล
- 3) ระดับนโยบาย ผู้นำชุมชนเป็นอนุกรรมการของสถานี มีส่วนร่วมหาแนวทางในการดำเนินรายการเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ฟัง

1.3.4 แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการวิทยุชุมชน

- 1) บุคลากร ส่งเสริมเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มเติมด้านการใช้ภาษาในการสื่อสาร การจัดรายการ การผลิตรายการ
- 2) การบริหารจัดการด้านรายการ มีเนื้อหาหลากหลายรอบด้านจากหน่วยงานของรัฐ
- 3) วัสดุอุปกรณ์ ควรมีวัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน
- 4) งบประมาณ ควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ และควรเพิ่มค่าตอบแทนบุคลากร

1.4 สรุปการดำเนินงานของสถานีวิทยุชุมชนเพื่อการศึกษา R-Radio วิทยาลัยเทคนิคหนองบัวลำภู

1.4.1 การบริหารจัดการวิทยุชุมชน

- 1) บุคลากร มีการแบ่ง 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายธุรการ ฝ่ายข้อมูลข่าวสาร ฝ่ายเทคนิค/คอมพิวเตอร์ และฝ่ายจัดรายการ โดยมีจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดรายการ การผลิตรายการให้แก่บุคลากร การประเมินผลรายการของสถานีมีแต่การประเมินอย่างไม่เป็นทางการ
- 2) การจัดการด้านรายการ การจัดรายการมี 4 ประเภท คือ รายการข่าวและข่าวสาร ร้อยละ 22 รายการความรู้ ร้อยละ 45 รายการบันเทิง ร้อยละ 22 และรายการเพื่อบริการสาธารณะ ร้อยละ 11 รูปแบบรายการมี 4 รูปแบบ คือ รายการพุดคุยสลับเพลง ร้อยละ 67 รายการพุดคุยกับผู้ฟัง รายการข่าวและรายการถ่ายทอดข่าว 3 รูปแบบนี้มีสัดส่วนที่เท่ากันคือ ร้อยละ 11 กระบวนการผลิตรายการมีลักษณะเป็นการผลิตรายการแบบไม่ซับซ้อน มีการเตรียมบทวิทยุ ไม่มีเทคนิคการผลิตมาก
- 3) วัสดุอุปกรณ์ที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องส่ง เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องผสมเสียง ไมโครโฟน แผ่น CD

- 4) งบประมาณ จากวิทยาลัยเทคนิคหนองบัวลำภู

1.4.2 ปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการวิทยุชุมชน

- 1) บุคลากร ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ประสบการณ์ในการจัดรายการวิทยุ
- 2) การบริหารจัดการด้านรายการ รูปแบบรายการไม่หลากหลาย การดำเนินรายการไม่ต่อเนื่อง
- 3) วัสดุอุปกรณ์ บางคนขาดความชำนาญ ขาดความรู้ด้านเทคนิคการส่งกระจายเสียง
- 4) งบประมาณ ที่ได้รับจัดสรรจากวิทยาลัยล่าช้าและไม่ต่อเนื่อง

1.4.3 ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ฟังรายการวิทยุชุมชน

- 1) ระดับผู้ฟัง มีส่วนร่วมในแง่ให้ข้อเสนอแนะ ดิชมรายการ
- 2) ระดับผู้ผลิตรายการ บุคลากรด้านการศึกษาจากวิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษาในจังหวัด และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐ มีส่วนร่วมในการผลิตรายการ และเป็นแหล่งข้อมูล
- 3) ระดับนโยบาย หัวหน้าส่วนราชการ ตัวแทนสื่อมวลชน มีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบายเกี่ยวกับวิทยุชุมชน

1.4.4 แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการวิทยุชุมชน

- 1) บุคลากร จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับวิทยุชุมชน การจัดรายการ การผลิตรายการวิทยุ
- 2) การบริหารจัดการด้านรายการ มีเนื้อหาหลากหลายให้สาระความรู้แก่ผู้ฟังรายการหลากหลายสาขาอาชีพ
- 3) วัสดุอุปกรณ์ ควรมีวัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน
- 4) งบประมาณ ควรมีการสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง

2. การอภิปรายผล

2.1 การบริหารจัดการวิทยุชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

2.1.1 การบริหารจัดการด้านบุคลากร

วิทยุชุมชนทั้ง 4 สถานี ได้มีการบริหารด้านโครงสร้างวิทยุชุมชน คือ มีนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย การแบ่งงาน แบ่งเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายประสานงาน ฝ่ายข้อมูล ข่าวสาร ฝ่ายช่างเทคนิค และฝ่ายผลิตรายการ การประสานงาน และการประเมินผลโดยเป็นการ

ประเมินผลอย่างไม่เป็นทางการ แต่ยังคงการวางแผน มีเพียงแผนงานด้านรายการ สอดคล้องกับ กาญจนา แก้วเทพ (2547) ที่กล่าวว่า โครงสร้างการบริหารจัดการวิทยุชุมชน ต้องประกอบด้วย 6 ส่วนที่สำคัญ คือ 1) เป้าหมาย/วัตถุประสงค์ 2) นโยบาย 3) แผนงาน 4) ระบบการแบ่งงานกันทำ 5) การประสานงาน และ 6) การประเมินผล

2.1.2 การบริหารจัดการด้านรายการ

วิทยุชุมชนทั้ง 4 สถานี ได้แบ่งประเภทรายการเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) รายการข่าวและข่าวสาร 2) รายการความรู้ 3) รายการความบันเทิง และ 4) รายการเพื่อบริการสาธารณะ และมีรูปแบบรายการที่คล้ายกันทั้ง 4 สถานี คือ 1) รายการพูดคุยสลับเพลง 2) รายการพูดคุยกับผู้ฟัง 3) รายการข่าว และ 4) รายการถ่ายทอดข่าว โดยมีเนื้อหาประกอบด้วย ข่าวสารเรื่องของชุมชน ศิลปวัฒนธรรม สอดคล้องกับ กาญจนา แก้วเทพ (2547) ซึ่งอธิบายว่า ประเภทเนื้อหาในรายการวิทยุชุมชนที่ใช้เกณฑ์เรื่องสาระ/บันเทิงเป็นตัวแบ่ง ซึ่งจะแบ่งเนื้อหาทั้งหมดออกได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) เนื้อหาประเภทที่มุ่งให้สาระ ได้แก่ ข้อมูลข่าวสาร เป็นเรื่องราวที่เป็นจริง เป็นเนื้อหาที่ให้ความรู้แบบต่าง ๆ ข่าวสาร ความรู้ 2) เนื้อหาประเภทให้ความบันเทิง ได้แก่ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวที่สนุกสนาน รื่นเริง สร้างความรู้สึกผ่อนคลายหรือเร้าอารมณ์ความรู้สึก เช่น เพลง กีฬา ศิลปะพื้นบ้าน เป็นต้น

2.1.3 การบริหารจัดการด้านวัสดุอุปกรณ์

วิทยุชุมชนทั้ง 4 สถานี มีการบริหารจัดการด้านวัสดุอุปกรณ์ คือ ทุกสถานีมีการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ดูแลบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ประจำสถานี มีการอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรของสถานีวิทยุเกี่ยวกับการใช้งานของเครื่อง สอดคล้องกับสมพาน ศรีหอม ช่างเทคนิค 6 สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดหนองบัวลำภู กรมประชาสัมพันธ์ (สัมภาษณ์: 19 มิถุนายน 2553) ที่กล่าวว่า การบริหารจัดการด้านวัสดุอุปกรณ์ต้องการให้มีการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ของสถานีวิทยุชุมชน เช่น เครื่องส่ง เครื่องขยายเสียง คอมพิวเตอร์ ไมโครโฟน เครื่องเล่นซีดี แผ่นซีดี ฯลฯ ดูแลบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ประจำสถานี เพื่อให้วัสดุอุปกรณ์พร้อมใช้งานอยู่เสมอ อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้งานวัสดุอุปกรณ์ของสถานีวิทยุชุมชนให้แก่ผู้ปฏิบัติงานของสถานีวิทยุชุมชนทุกคน เพื่อที่จะได้ทราบถึงวิธีการใช้งานที่ถูกต้อง การดูแลบำรุงรักษาเบื้องต้น จะต้องใช้วัสดุอุปกรณ์โดยคำนึงถึงความประหยัด ใช้งานให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุด เนื่องจากงบประมาณของสถานีวิทยุชุมชนมีน้อย ทุกคนต้องช่วยกันดูแลรักษาความสะอาด ระเบียบ และสามารถใช้ยับยั้งใช้งานได้อย่างสะดวก รวดเร็ว กำกับดูแลการใช้งานวัสดุอุปกรณ์ของสถานีวิทยุชุมชนให้สามารถใช้งานได้อย่างประหยัด คุ้มค่า ตรวจสอบการทำงานของวัสดุอุปกรณ์ว่าทำงานปกติหรือไม่ คอยติดตามรับฟังรายการที่ส่ง

สัญญาณไปว่าเสียงที่ออกมาอาจมีความปกติหรือผิดปกติหรือไม่ ถ้าผิดปกติจะได้แก้ไขเบื้องต้นได้ทันที จะได้ไม่ทำให้วัสดุอุปกรณ์เกิดความเสียหายจนไม่อาจแก้ไขได้ หรือต้องใช้งบประมาณมากมายในการซ่อมแซม

2.1.4 การบริหารจัดการด้านงบประมาณ

วิทยุชุมชนทั้ง 4 สถานี มีการบริหารจัดการด้านงบประมาณ คือ มีการบันทึกบัญชีเกี่ยวกับรายรับ - รายจ่ายที่เกิดขึ้นของสถานีเป็นประจำทุกเดือนอย่างชัดเจน โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ สอดคล้อง กาญจนา แก้วเทพ (2547) กล่าวว่า การบริหารจัดการงบประมาณต้องมีการระบบระเบียบที่ชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของผู้บริจาค โดยมีการจัดทำระบบบัญชีรับจ่าย มีระบบการเบิกจ่าย เป็นระบบงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ

2.2 ปัญหาอุปสรรคของวิทยุชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

2.2.1 ปัญหาอุปสรรคด้านการบริหารจัดการด้านบุคลากร

วิทยุชุมชนทั้ง 4 สถานี มีปัญหาอุปสรรคการบริหารงานด้านบุคลากร คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในวิทยุชุมชน มาปฏิบัติงานเพราะใจรักและมีความสนใจในการเป็นผู้จัดรายการวิทยุ แต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดรายการ การผลิตรายการในรูปแบบที่หลากหลายที่ไม่ใช่แค่การพูดคุยสลับกับการเปิดเพลง และสถานีวิทยุชุมชนที่ไม่ได้แสวงหากำไรหรือรายได้มีปัญหาเรื่องเวลาที่จะมาจัดรายการ อาจติดภารกิจเกี่ยวกับการเรียนการสอนหรือติดภารกิจเกี่ยวกับงานประจำที่ต้องทำจึงไม่สามารถมาจัดรายการได้อย่างต่อเนื่องและไม่มีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน ส่วนสถานีวิทยุชุมชนที่มีการแสวงหารายได้ ก็มีปัญหาเรื่องการจ่ายค่าตอบแทนที่น้อยไป ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน จึงขาดแรงจูงใจในการทำงาน สอดคล้องกับ อรพรรณ ปิณฑน์โอวาท (2544) ที่ศึกษาเรื่อง การสื่อสารการมีส่วนร่วมและความพึงพอใจของประชาชนในวิทยุชุมชน จังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดระยอง พบว่า ปัญหา 4 ประการของวิทยุชุมชน คือ เงินทุน บุคลากร กฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับต่างๆ และเทคโนโลยี/อุปกรณ์ และสอดคล้องกับ ชาลีสา มากแผ่นทองและคณะ (2547) ที่ศึกษาเรื่องการจัดวิทยุเพื่อสรุปบทเรียน : กระบวนการเตรียมกลุ่มวิทยุชุมชน จังหวัดปัตตานี พบว่า ประชาชนมีปัญหาเรื่องการบริหารจัดการ ทำงานไม่เป็นระบบ ขาดการวางแผนที่ดี ผู้นำขาดทักษะในการบริหารจัดการ

2.2.2 ปัญหาอุปสรรคด้านการบริหารจัดการด้านรายการ

วิทยุชุมชนทั้ง 4 สถานี มีปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการด้านรายการ คือ บุคลากรไม่ได้จัดทำบทวิทยุ ถึงเวลาออกอากาศก็มาจัดแบบสดๆ ไม่มีการเตรียมเนื้อหาสาระทางวิชาการทำให้เนื้อหาสาระในการจัดรายการในส่วนของข้อมูลข่าวสารทางวิชาการยังไม่ค่อยมากนัก ดูจากผังรายการ ประเภทรายการ และรูปแบบรายการ ส่วนใหญ่จะเป็นรายการประเภทให้ความ

บันเทิง และมีรูปแบบการนำเสนอรายการแบบพุดคุยสลับกับการเปิดเพลงเป็นส่วนใหญ่ รายการที่มีรูปแบบที่สลับซับซ้อนทางหลักวิชาการยังไม่สามารถที่จะดำเนินการได้ เนื่องจากมีขั้นตอนในการผลิต การวางแผน การเขียนบท ต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถหลายคน จึงยังไม่สามารถทำได้สืบเนื่องมาจากปัญหาด้านบุคลากรและปัญหาด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอ บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถก็ต้องใช้ค่าตอบแทนสูง สอดคล้องกับ พนา ทองมีอาคม (2547) ที่กล่าวถึงสถานการณ์วิทยุชุมชนในปัจจุบันเกี่ยวกับคุณภาพรายการว่าการจัดรายการถึงสมัครเล่นทำให้รายการมีคุณภาพต่ำ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ พวงชมพู ไชยอาลา (2546) ที่ศึกษาเรื่องเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการจัดรายการวิทยุชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มอุ้มชูสารคาม ว่าผู้จัดรายการเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่ามีความเชี่ยวชาญในเรื่องต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นกรรมการดำเนินงานของวิทยุชุมชนอยู่แล้ว ขณะที่ผู้ฟังรายการสามารถเปลี่ยนสถานะเป็นนักจัดรายการได้ หากมีความสนใจที่จะจัดรายการ แสดงว่าผู้จัดรายการเป็นใครก็ได้ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาด้านการจัดและการผลิตรายการ

2.2.3 ปัญหาอุปสรรคด้านการบริหารจัดการด้านวัสดุอุปกรณ์

วิทยุชุมชนทั้ง 4 สถานี มีปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการด้านวัสดุอุปกรณ์ คือ เครื่องส่งเป็นเครื่องที่ผู้ขายประกอบเองในประเทศไทย ทำให้ชำรุดเสียหายบ่อย และเครื่องควบคุมระดับเสียง (MIXER) เป็นเครื่องที่ใช้ในงานเครื่องเสียงทั่วไป ไม่ใช่เครื่องที่ใช้เฉพาะการส่งกระจายเสียง การปรับระดับเสียงถ้าผู้ดำเนินรายการที่ไม่คุ้นเคย หรือไม่มีความชำนาญ อาจจะทำให้คุณภาพเสียงด้อยลง เนื่องจากผู้ดำเนินรายการเป็นผู้ควบคุมเสียงเอง อีกทั้งบุคลากรยังขาดความรู้เกี่ยวกับการใช้วัสดุอุปกรณ์จึงก่อให้เกิดการชำรุดเสียหายบ่อย เช่น เครื่องเล่นซีดี ไม่ได้ใช้งานก็เปิดทิ้งไว้ตลอดเวลา เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ติดไวรัส เนื่องจากผู้จัดรายการนำอุปกรณ์มาต่อพวงโดยไม่ได้อัปเดตไวรัสและไม่ได้อัปเดตโปรแกรมสแกนไวรัสบ่อยๆ จึงทำให้เครื่องคอมพิวเตอร์ติดไวรัสไม่สามารถใช้งานได้ และการใช้ร่วมกันหลายคนถ้าไม่ช่วยกันดูแลรักษาอาจทำให้วัสดุอุปกรณ์ชำรุดเสียหายได้ง่าย สอดคล้องกับชาคริต สุตสายเนตร และคณะ (2547) ที่ศึกษาเรื่องการใช้สื่อวิทยุท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมประชาคมจังหวัดมหาสารคาม พบว่า การผลิตรายการวิทยุชุมชนการเรียนรู้เรื่องเครื่องมือ พบปัญหาความไม่คุ้นเคยกับเครื่องมือในห้องส่ง และเครื่องส่งขัดข้องจนต้องปิดสถานี และสอดคล้องกับ พนา ทองมีอาคม (2547) กล่าวว่า ปัญหาที่เกิดของวิทยุชุมชน คือ เกิดการถูกหลอกลวง กระแสการเกิดวิทยุชุมชน ได้ทำให้มีผู้ฉวยโอกาสไปชักชวนให้ชุมชนต่างๆ จัดตั้งวิทยุชุมชนของตนขึ้น โดยอ้างว่าสามารถทำได้ และถ้าไม่ทำต่อไปถ้ามี กศข. แล้วก็จะทำไม่ได้อีกต่อไป และผู้หลอกลวงก็ถือโอกาสชักชวนให้ซื้อเครื่องส่ง เสาอากาศ และจัดทำห้องส่งให้

นอกจากการหลอกลวงของแล้ว เครื่องส่งหรืออุปกรณ์ต่างๆ ที่ชุมชนซื้อไปนี้ยังเป็นสินค้าไม่ได้คุณภาพ สัญญาณมีการรั่วไหล และไม่เป็นไปตามข้อกำหนด

2.2.4 ปัญหาอุปสรรคด้านการบริหารจัดการด้านงบประมาณ

วิทยุชุมชนทั้ง 4 สถานี มีปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการด้านงบประมาณ คือ งบประมาณไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน สถานีวิทยุชุมชนที่อาศัยรายได้จากผู้สนับสนุนรายการ มีปัญหาเรื่องค่าตอบแทนผู้ปฏิบัติงานที่บุคลากรบอกว่ายังไม่เพียงพอจ่ายมากผู้บริหารสถานีก็อยู่ไม่ได้ จ่ายน้อยบุคลากรก็อยู่ไม่ได้ ส่วนสถานีวิทยุชุมชนของสถานีศึกษาก็มีปัญหาเรื่องงบประมาณที่ได้รับจัดสรรล่าช้าไม่ต่อเนื่อง เมื่อมีการเปลี่ยนผู้บริหารนโยบายในการดำเนินการก็เปลี่ยน ทำให้มีปัญหาเรื่องงบประมาณ และไม่มีการจ่ายค่าตอบแทนหรือจัดสวัสดิการ เช่น เครื่องดื่ม น้ำชา กาแฟ ให้แก่บุคลากรที่มาปฏิบัติงานจึงทำให้ขาดแรงจูงใจในการทำงาน รวมทั้งการขาดงบประมาณในการประเมินผลรายการอย่างเป็นทางการ สอดคล้องกับ นิษฐา หุ่นเกษม (2552: 14-9) กล่าวว่า สภาวะปัญหาของวิทยุชุมชนในประเทศไทยในปัจจุบัน (พ.ศ. 2551) คนในชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในวิทยุชุมชนจะมีจิตใจเพื่อสาธารณะ แต่ไม่ใช่ “มีอาชีพ” หรือ “ผู้เชี่ยวชาญ” หรือไม่มีประสบการณ์และขาดทักษะการบริหารงานสถานีวิทยุมาก่อน ดังนั้นเมื่อลงมือดำเนินงานวิทยุชุมชน โดยขาดการฝึกอบรมในเรื่องของการบริหารจัดการวิทยุชุมชน วิทยุชุมชนหลายแห่งจึงใช้วิธีลองผิดลองถูก ไม่มีแบบแผนในการดำเนินงานที่ชัดเจน ทั้งในด้านของการบริหารงาน บริหารบุคลากร และบริหารงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ ผลก็คือ วิทยุชุมชนของประเทศไทยที่เกิดขึ้นและขยายจำนวนอย่างรวดเร็ว หลายแห่งจึงได้กลายสภาพหรือเปลี่ยนรูปแบบไปจากความเป็นวิทยุชุมชนที่แท้จริง หรือปิดตนเองลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ กาญจนา แก้วเทพ (2547) ที่ว่าการจัดทำรายการวิทยุต้องมีค่าใช้จ่ายทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการจ้างเจ้าหน้าที่ การติดต่อประสานงาน ค่าอุปกรณ์เครื่องมือและการซ่อมแซม ค่าสถานที่ ไฟฟ้า น้ำประปา จึงจำเป็นต้องกระจายแหล่งรายได้ให้มาจากหลายแห่ง เพื่อป้องกันการพึ่งพารายได้จากแหล่งเดียว อันจะทำให้วิทยุชุมชนขาดความเป็นอิสระ

2.3 ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ฟังรายการวิทยุชุมชน อำเภอ จังหวัดหนองบัวลำภู

2.3.1 ระดับผู้ฟัง

วิทยุชุมชนทั้ง 4 สถานี มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรายงานผลการรับฟัง ดิชมรายการ และแจ้งข้อมูลข่าวสารให้แก่สถานี สอดคล้องกับ กาญจนา แก้วเทพ (2547) คือ ผู้ฟังวิทยุชุมชนสามารถมีส่วนร่วมได้ เช่น รับฟังอย่างสม่ำเสมอ รายงานผลการฟังให้ทางผู้จัดรายการทราบ ดิชม/เสนอแนะ/ประเมินผลรายการ โทรศัพท์เข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นในรายการ เขียนจดหมายมาเสนอแนะหัวข้อ/ประเด็นเนื้อหา/ประเด็นปัญหา เป็นตัวแทนส่ง

ข่าวสาร/ร่วมแจ้งข่าวสาร/ตรวจสอบข่าวสารกับพื้นที่ ร้องทุกข์/ร้องเรียนปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ร่วมงานเวทีสัญจร/กิจกรรมต่างๆ ของวิฑูรชน / เสนอแนะรูปแบบรายการ และ ช่วยประชาสัมพันธ์วิฑูรชน และสอดคล้องกับ วีระวรรณ ยังกิจการ (2548) ที่ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบและเนื้อหารายการวิทยุเพื่อชุมชน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน มีพัฒนาการมาเป็นลำดับ ตั้งแต่ขั้นต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ฟังที่ไม่มีปฏิกิริยาตอบกลับ จนถึงการมีส่วนร่วมในระดับสูงสุด คือ ขึ้นของผู้กำหนดนโยบาย แต่ทั้งหมดนั้นต้องขึ้นอยู่กับความเห็นชอบและการผลักดันของสวท.น่านทั้งสิ้น โดยกลุ่มผู้นำชุมชน และข้าราชการมีส่วนร่วมมากกว่าชาวบ้าน โดยพบว่า ชาวบ้านในระดับรากหญ้ายังมีส่วนร่วมเป็นเพียงผู้ฟังมากกว่าเนื่องจากยังไม่แน่ใจว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างไร

2.3.2 ระดับผู้ผลิตรายการ/ผู้ดำเนินรายการ

วิฑูรชนทั้ง 4 สถานี เปิดโอกาสให้ผู้ฟังรายการวิทยุชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้ที่มีความสนใจ มีส่วนร่วมในเป็นอาสาสมัครส่งข้อมูลข่าวสาร เป็นแขกรับเชิญในรายการ ร่วมเป็นผู้ดำเนินรายการ สอดคล้องกับ กาญจนา แก้วเทพ (2547) กล่าวว่าไว้ว่าการมีส่วนร่วมระดับผู้ผลิตรายการหรือผู้ดำเนินรายการ มีได้หลายรูปแบบตามความสนใจและโอกาสเงื่อนไขที่เอื้ออำนวยของประชาชน เช่น เป็นอาสาสมัครทำหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวท้องถิ่น ส่งข่าวสาร (แบบวิทยุ จส.100) โดยคัดเลือกเนื้อหาข่าวสารที่น่าสนใจมาให้ ช่วยเป็นแหล่งข้อมูลประจำสำหรับการแนะนำวิทยากร/แขกรับเชิญในพื้นที่ หน้าที่เป็นแขกรับเชิญ/วิทยากร/ผู้ให้สัมภาษณ์แบบบางโอกาสหรือแบบประจำ เข้ามาเป็นผู้ร่วมผลิตรายการในแง่ของการช่วยเลือกประเด็น เลือกแง่มุม ช่วยรวบรวมข้อเท็จจริง ซึ่งจะมิบทบาททั้งในขั้นตอนก่อน/ระหว่าง/หลังการผลิต ซึ่งอาจอยู่ในฐานะอนุกรรมการ/คณะกรรมการผลิตเนื้อหารายการ หากมีความถนัด/มีความสนใจ/มีประสบการณ์และมีเวลาเอื้ออำนวยก็อาจจะเข้ามาเป็นผู้ดำเนินรายการได้เลย และสอดคล้องกับ อรวรรณ ปิณฑน์โอวาท (2544) ที่ศึกษาเรื่องการสื่อสารการมีส่วนร่วมและความพึงพอใจของประชาชนในวิทยุชุมชน จังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดระยอง พบว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำวิทยุชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี เป็นไปในลักษณะที่เข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารและคณะอนุกรรมการผลิตรายการ อีกมุมหนึ่งของการเข้าร่วมของประชาชนในอุบลราชธานีเป็นการเข้าร่วมในลักษณะอาสาสมัครไม่มีผลตอบแทนใดๆ ซึ่งนัยยะที่บ่งไว้คือประชาชนเหล่านี้ต้องมิงานประจำ ซึ่งก่อให้เกิดรายได้อยู่แล้ว จึงสามารถมาทำงานให้กับวิทยุชุมชนได้

2.3.3 ระดับบริหารงาน

วิฑูรยชุมชนทั้ง 4 สถานี เปิดโอกาสให้ผู้ฟังรายการวิฑูรยชุมชน เช่น หัวหน้าส่วนราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมเป็นอนุกรรมการของสถานี สอดคล้องกับกาญจนา แก้วเทพ (2547) กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมในระดับนี้ถือเป็นขั้นสูงสุดของการมีส่วนร่วม ตัวอย่างเช่น การเข้ามาเป็นคณะกรรมการบริหารวิฑูรยชุมชน ซึ่งจะมืบทบาทหลากหลายอย่างที่ไดักล่าวมาแล้วข้างต้น เช่น เป็นผู้วางแผนและนโยบายเกี่ยวกับวิฑูรยชุมชน เป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับการแต่งตั้งคณะทำงานฝ่ายต่างๆ เป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับการเพิ่ม/ลดช่วงเวลาออกอากาศ/เนื้อหา เป็นผู้วางแผนกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาวิฑูรยชุมชน ฯลฯ และสอดคล้องกับ สวัสดิ์ธรรมสรีรัตน์ (2547) ที่ศึกษา เรื่อง การบริหารสถานีวิฑูรยชุมชนในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า คณะกรรมการสถานี ประกอบด้วย ตัวแทนชาวบ้านจากกลุ่มต่างๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง กลยุทธ์ และมาตรการในการปรับปรุงพัฒนารายการให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ตลอดจนจัดทำรูปแบบผังรายการของสถานี

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

3.1.1 วิฑูรยชุมชนทั้ง 4 สถานี แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยสถานีวิฑูรยชุมชนเพื่อการศึกษาโรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร และสถานีวิฑูรยชุมชนเพื่อการศึกษาวิทยาลัยเทคนิคหนองบัวลำภู มีภาครัฐ(สถานศึกษา) เป็นเจ้าของ การเข้าถึงหรือใช้ประโยชน์จากวิฑูรยชุมชนจะเป็นกลุ่มครูอาจารย์ นักเรียน นักศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ส่วนประชาชน กลุ่มผู้ปกครอง ก็จะเป็นผู้ฟังรายการหรือติชมรายการบ้าง กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย สถานีวิฑูรยชุมชนแซบริดิโอ (บ้านคอนน้อย) และสถานีวิฑูรยชุมชนรั้วเสมาศรุกรามเรดิโอ (บ้านช่องโป้) มีประชาชนเป็นเจ้าของ การเข้าถึงการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนมีมากกว่ากลุ่มที่ 1 แต่เป็นระดับคนที่มีการศึกษา มีความสามารถในการสื่อสารผ่านสื่อสาธารณะดำเนินงาน ส่วนกลุ่มที่ด้อยโอกาส หรือกลุ่มคนที่มีอำนาจต่อรองน้อย เช่น เด็ก คนพิการ คนชายขอบ แทบไม่มีโอกาสได้เข้าถึง เป็นแต่เพียงผู้รับฟัง แต่วิฑูรยชุมชนทั้งสองกลุ่มได้พยายามที่จะทำรายการให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ฟัง แต่ยังขาดความตระหนักในหลักการ แนวคิด ปรัชญาวิฑูรยชุมชนที่ว่า โดย/เพื่อ/ของชุมชน จึงจำเป็นต้องมีการสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องวิฑูรยชุมชนในหลายๆ ด้าน ด้วยการฝึกอบรม การจัดเวทีวิฑูรยชุมชนสัญจร การเรียนรู้ระหว่างลงมือทำจริง หรือการจัดเวทีเสวนาในรูปแบบต่างๆ เพราะเมื่อมีการกระจายอำนาจสิทธิด้านการสื่อสาร ต้องมีการกระจายความรู้สู่คนทำงานวิฑูรยชุมชนด้วย

3.1.2 ควรเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้หญิง เยาวชน ผู้พิการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินรายการวิทยุชุมชนให้มากขึ้น

3.1.3 ด้านรายการ หลักในการผลิตรายการวิทยุชุมชนต้องถือเอาผู้ฟังเป็นศูนย์กลาง มีเนื้อหาเป็นสิ่งที่ผู้ฟังสนใจ วิธีการนำเสนอเป็นแบบชาวบ้านใช้ภาษาถิ่นหรือภาษาง่ายๆ ไม่เป็นวิชาการจนเกินไป สามารถปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการของผู้ฟัง ขั้นตอนการผลิตควรมีการสำรวจความต้องการของผู้ฟังเพื่อช่วยในการตัดสินใจ เมื่อออกอากาศแล้วมีการติดตามประเมินผล ประเภทรายการมี แจ้งข่าวสาร ให้ความรู้ ให้ความบันเทิง เชิญชวน/บริการ ในส่วนรูปแบบรายการควรมีหลากหลายมากขึ้น เช่น รายการปณิเคราะห์ พูดคุยกับผู้ฟัง สนทนา สัมภาษณ์ อภิปราย สารคดี ข่าว บรรยายเหตุการณ์ ละครวิทยุ เพลง เป็นต้น โดยคำนึงถึงสาระที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน

3.1.4 การมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในวิทยุชุมชน เพราะงานวิทยุเป็นงานที่ต้องทำทุกวัน ทำอย่างต่อเนื่องยาวนาน ในการจัดทำต้องมีการประสาน ค้นหาหาข้อมูล จึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนมาช่วยกันทำงานในวิทยุชุมชน จึงจะสามารถเป็นสื่อที่มีประโยชน์ต่อชุมชนได้ ภายในชุมชนควรมีการระดมการมีส่วนร่วมจากทุกกลุ่มอย่างกว้างขวาง โดยกิจกรรมเพื่อเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การเปิดตัววิทยุชุมชน วิทยุสัญจร จัดนิทรรศการโดยใช้สื่อวิทยุชุมชน เชิญชวนผู้ฟังเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ในสังคม หรือร่วมติดตามรับฟัง ดิชมหรือแสดงความคิดเห็นต่อเนื้อหารายการที่ได้รับฟัง

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการประเมินผลรายการวิทยุชุมชน ด้วยการสำรวจวิจัย

3.2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจ ความต้องการและความคาดหวังของผู้ฟังรายการวิทยุชุมชน

3.2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการวิทยุชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการด้านบุคลากร รายการ วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณ ต่อไป